

Η ΕΜΜΑΝΟΥΕΛΑΣ ΔΟΥΣΗ

Περιβάλλον

Η αναχαίτιση της κλιματικής κρίσης μετά τη Γλασκώβη

Ο δρόμος για τη Γλασκώβη δεν ήταν στρωμένος με ρόδα. Τα εθνικά σχέδια δράσης για τη μείωση των επιβλαβών εκπομπών που κατατέθηκαν στα Ηνωμένα Έθνη δεν επαρκούν για τη συγκράτηση της υπερθέρμανσης σε ανεκτά όρια. Παρά τις επίμονες εκκλήσεις του Antonio Guterres, λίγες χώρες προσήλθαν στην 26η διεθνή διάσκεψη για το κλίμα με νέες δεσμεύσεις. Εστω και αν υλοποιηθούν κατά γράμμα, η απόσταση που τις χωρίζει από τον στόχο εξακολουθεί να είναι μεγάλη.

Το αποτέλεσμα της διάσκεψης αποτυπώθηκε στο Σύμφωνο της Γλασκώβης που υιοθετήθηκε με συναίνεση 197 κρατών. Κανένας συμβιβασμός δεν είναι τέλειος. Σε κάθε περίπτωση, το κείμενο αυτό περιλαμβάνει ορισμένα θετικά βήματα.

Το πρώτο είναι η αξιοπιστία στην επιστήμη. Η συγκράτηση της μέσης θερμοκρασίας της Γης στον 1,5 βαθμό και όχι στους 2 βαθμούς που πρότασε η Συμφωνία του Παρισιού, είναι πλέον ο κανόνας και η επίτευξή του απαιτεί άμεση λήψη δραστηριών μέτρων για τη μείωση των εκπομπών αυτή τη δεκαετία. Το κείμενο καλεί τα κράτη που δεν κατέθεσαν νέα ή αναθεωρημένα σχέδια να το πράξουν μέχρι την επόμενη διάσκεψη το 2022, πολύ πριν από το 2025 που είχε αρχικά προβλέψει η Συμφωνία του Παρισιού. Ευθυγραμμίζεται έτσι με την τελευταία έκθεση της IPCC που δημοσιεύθηκε τον Αύγουστο, η οποία προειδοποιεί για τους κινδύνους της ανεπαρκούς προετοιμασίας. Συνεπώς, η μεγαλύτερη πρόκληση για τη νέα χρονιά είναι να πεισθούν οι βραδυπορούντες να αναθεωρήσουν τα εθνικά τους σχέδια ώστε να μειωθεί το χάσμα των παγκόσμιων εκπομπών σε ένα επίπεδο συμβατό με τον στόχο.

Ένα άλλο θετικό βήμα είναι η αναφορά για πρώτη φορά στη σταδιακή απανθρακοποίηση και την κατάργηση των επιδοτήσεων στα ορυκτά καύσιμα. Επιπλέον συμπληρώθηκαν οι κανόνες εφαρμογής της Συμφωνίας του Παρισιού, ρυθμίζοντας μια σειρά από τεχνικά ζητήματα που αφορούν μεταξύ άλλων στη λειτουργία των αγορών άνθρακα.

Στη Γλασκώβη προχώρησε επίσης η συζήτηση για άλλα ζητήματα, καταλήγοντας σε ειδικές συμφωνίες, όπως για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου, του δεύτερου πιο σημαντικού αερίου μετά το διοξείδιο του άνθρακα. Μια άλλη συμφωνία που συγκέντρωσε τα φώτα της δημοσιότητας είναι η κοινή διακήρυξη ΗΠΑ - Κίνας για την ενίσχυση της κλιματικής δράσης. Παρότι οι πρακτικές συνέπειες δεν έχουν ακόμα διευκρινιστεί, είναι ένα σημαντικό πολιτικό κείμενο αν λάβουμε υπόψη τις ψυχρές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών και το γεγονός

REUTERS/DYLAN MARINEZ

Ακτιβίστρια σε καλλιτεχνικό δρώμενο κατά τη διάρκεια της Συνόδου COP26 των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή, στη Γλασκώβη της Βρετανίας

ότι και οι δύο μαζί συμβάλλουν κατά περίπου 40% στις παγκόσμιες εκπομπές.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, που έχει την τρίτη θέση στον κατάλογο των παγκόσμιων εκπομπών μετά την Κίνα και τις ΗΠΑ, πήγε στη Γλασκώβη με ένα φιλόδοξο σχέδιο, την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, την οποία άρχισε να υλοποιεί μέσα στο 2021. Έθεσε νέο στόχο μείωσης των εκπομπών κατά 55% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 έως το 2030 και θέσπισε τον «ευρωπαϊκό κλιματικό νόμο» ο οποίος μετατρέπει τον στόχο σε νομική υποχρέωση και ρυθμίζει τα αναγκαία βήματα για τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα έως το 2050. Επιπλέον, τον Ιούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε μια σειρά από νέες νομοθετικές προτάσεις υπό τον τίτλο «Fit for 55» για την

Η μεγαλύτερη πρόκληση για τη νέα χρονιά είναι να πεισθούν οι βραδυπορούντες να αναθεωρήσουν τα εθνικά τους σχέδια ώστε να μειωθεί το χάσμα των παγκόσμιων εκπομπών σε ένα επίπεδο συμβατό με τον στόχο

εναρμόνιση των ευρωπαϊκών πολιτικών με τον νέο στόχο μείωσης των εκπομπών.

Βεβαίως από την εξαγγελία ως την υλοποίηση υπάρχει ακόμα μεγάλη απόσταση και η επιτυχία εξαρτάται από τη βούληση των κρατών μελών να ακολουθήσουν το μονοπάτι και να ξαναδοούν συνολικά τα αναπτυξιακά τους σχέδια και τις ενεργειακές τους υποδομές. Τα σημεία αμφιβολίας είναι διαφορετικά και το καθένα χωριστά θα πρέπει να λάβει σημαντικές αποφάσεις για το πώς θα πετύχει τον συλλογικό ευρωπαϊκό στόχο.

Η Ελλάδα κινείται ήδη προς τη σωστή κατεύθυνση. Η απολιγνιτοποίηση, το σχέδιο δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης για τις λιγνιτικές περιοχές, η καλή πορεία των ΑΠΕ, αποτελούν θετικές εξελίξεις. Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης από την πανδημία σηματοδοτεί μια στροφή στη βιωσιμότητα, καθώς περιλαμβάνει σημαντικές επενδύσεις στην πράσινη τεχνολογία, τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των πόλεων και γενναία ενίσχυση της πολιτικής προστασίας για τη διαχείριση κρίσεων. Βεβαίως, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι πόροι θα διοχετευθούν προς τη σωστή κατεύθυνση.

Προσφάτως τέθηκε σε διαβούλευση ένα σχέδιο «εθνικού νόμου για το κλίμα», το οποίο επιδιώκει να οργανώσει τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα θέτοντας ενδιάμεσους στόχους και εστιάζοντας στους τομείς εκείνους που απαιτούν μεγαλύτερο συντονισμό. Παράλληλα, επικαιρεί να ρυθμίσει την προετοιμασία για την προσαρμογή στις συνέπειες της κλιματικής απορρύθμισης και την παρακολούθηση της πρόδου εφαρμογής. Πρόκειται για ένα πρωτοποριακό για τα ευρωπαϊκά δεδομένα κείμενο, το οποίο όμως σιωπά ως προς το πρόγραμμα εξόρυξης υδρογονανθράκων που δεν συνάδει με τον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας.

Η φετινή χρονιά ήταν γεμάτη ενδείξεις της κλιματικής κρίσης. Οι παρατεταμένοι καύσωνες, οι καταστροφικές πυρκαγιές, οι έντονες βροχοπτώσεις ήταν ένα μικρό δείγμα για το μέλλον που μας περιμένει. Πολλά από αυτά τα φαινόμενα μπορούν να αντιμετωπιστούν με σωστή πρόληψη και προετοιμασία, η οποία προϋποθέτει τη συνεργασία όχι μόνο των κυβερνητικών αρχών και της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά όλων των φορέων και των πολιτών. Η αδράνεια θα μας κοστίσει πολύ περισσότερο από την πρόληψη και αυτό είναι κάτι που θα πρέπει να το λάβουμε σοβαρά υπόψη.

Η Εμμανουέλα Δούση είναι καθηγήτρια στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, κάτοχος της έδρας UNESCO για την κλιματική διπλωματία, ειδική σύμβουλος στο Ελληνικό Ιδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ)